

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ

ਭੰਡਾਰੀ ਸੀ.ਜੇ. ਅਤੇ ਬਿਸ਼ਨ ਨਰਾਇਣ, ਜੇ. ਦੇ ਅੱਗੇ

ਸਾਲਿਗ ਰਾਮ, - ਅਪੀਲਕਰਤਾ।

ਬਨਾਮ

ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਬਚਾਅ ਪੱਖ-ਜਵਾਬਦਾਰ

ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1953 ਦੀ 29

ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ 5 ਜੁਲਾਈ 1954

ਕਸਟਮ (ਪੰਜਾਬ)-ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ-ਭਾਵੇਂ ਰੈਟੀਗਨਜ਼ ਡਾਇਜੈਸਟ ਆਫ ਕਸਟਮ-ਮੈਰੀ ਲਾਅ ਦਾ ਪੈਰਾ 48 ਜਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰਿਵਾਜ-ਏ-ਆਮ, 1940 ਦਾ ਸਵਾਲ 87 ਲਾਗੂ-ਰਿਵਾਜ-ਏ-ਆਮ 1865, 1911-12 ਅਤੇ 1940 ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

470

ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼

[VOL. VIII]

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 1865 ਅਤੇ 1911-12 ਦੇ ਰਿਵਾਜ-ਏ-ਆਮ ਵਿਚ ਦਰਜ ਇੰਦਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਰਿਵਾਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗੋਦ ਲਿਆ ਪੁੱਤਰ ਕੁਦਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਗੁਆ ਦਿੰਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 1911-12 ਦੇ ਰਿਵਾਜ-ਏ-ਆਮ ਦੇ ਸੰਕਲਨ ਵੇਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਅਤੇ ਖੱਤਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਗੋਦ ਲਿਆ ਪੁੱਤਰ ਕੁਦਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। 1940 ਦਾ ਰਿਵਾਜ-ਏ-ਆਮ ਉਸ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਗੋਦ ਲਏ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਕਸਟਮ ਦਾ ਸਹੀ ਵਰਣਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰੈਟੀਗਨਜ਼ ਡਾਇਜੈਸਟ ਆਫ ਕਸਟਮਰੀ ਲਾਅ ਦਾ ਪੈਰਾ 48 ਕਸਟਮ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲੇ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਮਿਤੀ 21 ਮਈ, 1953 ਨੂੰ ਸ਼ਿਮਲਾ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਲਈ ਨਿਆਂਇਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਸੇਨੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਅਧੀਨ ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਦੀ ਅਪੀਲ। ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਨੇ ਮਿਤੀ 14 ਜੂਨ, 1951 ਨੂੰ, ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ, ਸਬ-ਜੱਜ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਤਰਨਤਾਰਨ, ਮਿਤੀ 14 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1951 ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਦੇ -ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਸਾਂਝੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਇੱਕ ਫਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ।, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 1028, 1270, 1478, 1535, 1543, 1843, 1852 ਵਿੱਚ ਇੱਕ-ਅੱਧਾ ਹਿੱਸਾ ਅਤੇ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 2080 ਅਤੇ 411 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸਾ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ 600 ਰੁਪਏ ਦਾ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 977, 978, 979, 1058 ਮਿ: ਲਹਿੰਦਾ ਅਤੇ 1058 ਮਿ: ਚੜਦਾ ਦੇ ਅੱਧੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਾਗਤਾਂ ਸਮੇਤ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦੀ ਲਾਗਤ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ (1) ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੰਬਰ (1) ਇਕੱਲਾ ਹੀ 600 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਮਾਤਰ ਚੰਦ, ਵਾਈ.ਪੀ. ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਪੀ.ਸੀ. ਜੈਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਏ.ਐਨ. ਗਰੋਵਰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਬਿਸ਼ਨ ਨਰਾਇਣ, ਜੇ. ਸੇਨੀ, ਜੇ. ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਅਪੀਲ ਹੈ, ਜੋ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲਾ ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ

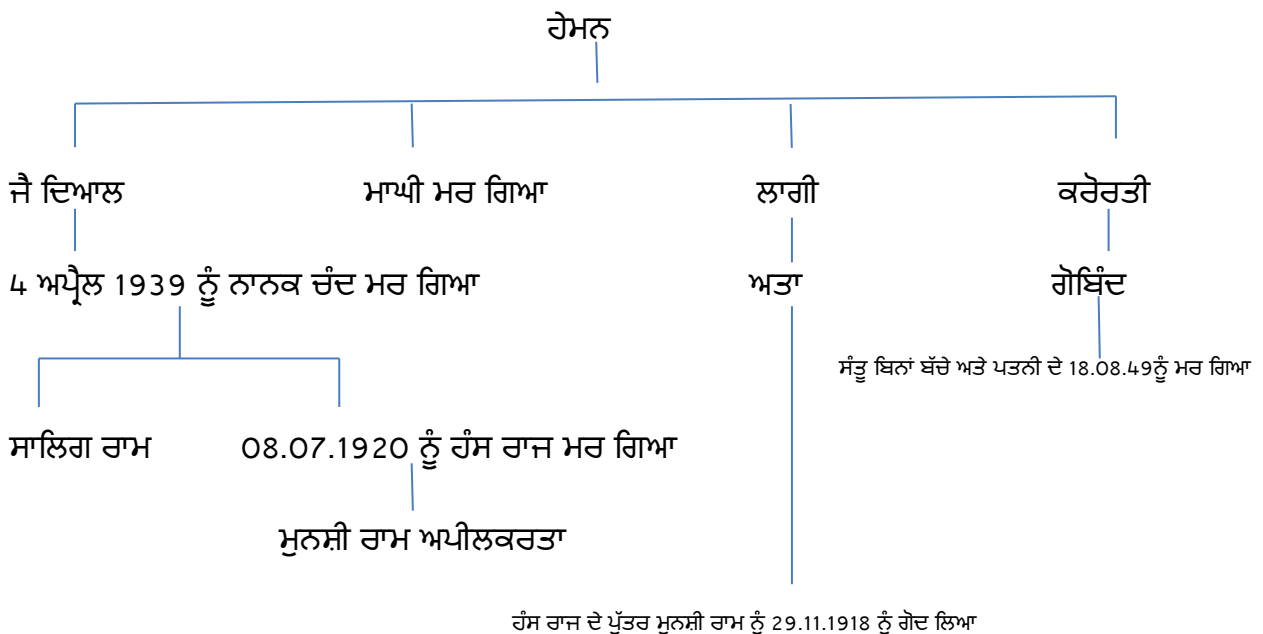
VOL. VIII]

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

471

ਅਧੀਨ ਜੱਜ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਤਰਨਤਾਰਨ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਮੁਦਈ, ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ, ਮੁਦਈ, ਸਾਲਿਗ ਰਾਮ, ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰ. (1) ਦੇ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ, ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਧਿਰਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਤਹਿਸੀਲ ਤਰਨਤਾਰਨ, ਸਰਹਾਲੀ ਖੁਰਦ ਤੋਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੰਸ਼-ਸਾਰਣੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:-

ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ, ਮੁਦਈ, ਹੰਸ ਰਾਜ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪੁੱਤਰ, ਲਾਘੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ, ਅੱਟਾ ਨੇ 29 ਨਵੰਬਰ 1918 ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਗੋਦ ਲਿਆ ਸੀ। ਹੰਸ ਰਾਜ 8 ਜੁਲਾਈ 1920 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨਾਨਕ ਚੰਦ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਿਆ, ਜੋ ਉਸ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 19 ਸਾਲ ਬਚੇ ਸਨ। ਗੋਬਿੰਦ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸੰਤੂ ਦੀ 18 ਅਗਸਤ 1949 ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਤੋਂ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੇਮਨ ਦੇ ਵੰਸ਼ਜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਜੋ ਕਿ ਸਾਂਝੇ ਪੂਰਵਜ ਸਨ, ਹੁਣ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਬਚੇ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ, ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਸਾਲਿਗ।

472

ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼

[VOL. VIN

ਰਾਮ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੰ. (1)। ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਸੰਤੂ ਦੁਆਰਾ ਛੱਡੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਨਾਨਕ ਚੰਦ ਦੁਆਰਾ ਸਾਲਿਗ ਰਾਮ, ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰਬਰ (1) ਦੇ ਨਾਲ ਛੱਡੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਸਫਲ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਸਾਲਿਗ ਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਹੋਰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵੀ ਉਠਾਏ ਜੋ ਹੁਣ ਢੁਕਵੇਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਹ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ

ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਰਿਵਾਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹਨ. ਰੈਟੀਗਨਜ਼ ਡਾਇਜੈਸਟ ਆਫ ਕਸਟਮਰੀ ਲਾਅ ਦੇ ਪੈਰਾ 48 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਿਆਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਰਿਵਾਜ-ਏ-ਆਮ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਿਵਾਜ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਜਾਂ ਉਦਾਹਰਣ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਪੈਰਾ 48 ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ। ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਲਿਗ ਰਾਮ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਖੇਜ ਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੁਆਰਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ 21 ਮਈ 1953 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ, ਸੇਨੀ, ਜੇ. ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਗੋਦ ਲਏ ਪੁੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਪੈਰਾ 48 ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਰਿਵਾਜ-ਵਿਚ ਦਰਸਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ।

ਮਿਸਟਰ ਸ਼ਮੀਰ ਚੰਦ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ- ਅਪੀਲਕਰਤਾ। ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਪੈਰਾ 48 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਸਟਮਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ 1865, 1911-12 ਅਤੇ 1940 ਵਿੱਚ ਸੰਕਲਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਰਿਵਾਜ-ਏ-ਆਮ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਿਵਾਜ ਦੇ ਅਧੀਨ - ਮੈਂ ਇਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਹਾਂ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਗੋਦ ਲਏ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਗੋਦ ਲਏ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਉਹ ਹਨ ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿੱਚ ਗੋਦ ਲਏ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕਿ ਇੱਕ ਗੋਦ ਲਏ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਗੋਦ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਬਚਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਿਜੀ ਪਰਿਵਾਰ ਗੋਦ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ- ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਸ਼੍ਰੀ

VOL. VIII]

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

473

ਸ਼ਮੀਰ ਚੰਦ ਮੁਦਈ ਸੰਤੂ ਨੂੰ ਅੱਟਾ ਦੇ ਗੋਦ ਲਏ ਪੁੱਤਰ ਵਜੋਂ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰ-ਸਲਿਗ ਰਾਮ, ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰਬਰ (1) ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਨਾਨਕ ਚੰਦ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਚ ਉਤਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਹੁਣ ਕਸਟਮਰੀ ਲਾਅ ਦੇ ਰੈਟੀਗਨ ਦੇ ਡਾਇਜੈਸਟ ਦਾ ਪੈਰਾ 48 ਕਸਟਮ ਦੇ ਆਮ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਰਿਵਾਜੀ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਪੁੱਤਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਸੰਪੱਤੀ ਲਈ ਸਫਲ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਗੁਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਰਿਵਾਜ-ਏ-ਆਮ, 1865 ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 15 ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਸੰਕਲਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ-

"ਇੱਕ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਗੋਦ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪਿਤਾ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਿਵਾਜ ਦਾ ਕੋਈ ਅਪਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

ਅਤੇ ਸਵਾਲ ਨੰਬਰ 17 ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਪੁੱਤਰ ਕੁਦਰਤੀ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਮੁੱਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਗੋਦ ਲਿਆ ਪੁੱਤਰ ਆਪਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪਿਤਾ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਲਈ ਰਿਵਾਇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇਸ ਕੋਡ ਦਾ ਸੰਕਲਨ, ਇੱਕ ਗੋਦ ਲਏ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੱਜਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਛੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਸਿੰਘ

(1) ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਇੱਕ ਗੋਦ ਲਏ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਰਾਸਤ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਰੀਤ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ 1865 ਦੇ ਕਸਟਮਰੀ ਲਾਅ ਦੇ ਮੈਨੂਅਲ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 15, 16 ਅਤੇ 17 ਦੇ ਜਵਾਬ, ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਪੈਰੇ 48 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਸਟਮ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝੇ ਗਏ ਸਨ। ਮਿਸਟਰ ਕਰੈਕ ਦੁਆਰਾ 1911-12 ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਰਿਵਾਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵੀ ਇਸੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਸੀ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ 89 ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਸਾਰੇ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਵਾਬ ਹੇਠਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: -

"ਜਿਵੇਂ ਕਿ 1865 ਵਿੱਚ, ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਅਤੇ ਖੱਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਸਾਰੇ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਗੋਦ ਲਿਆ ਪੁੱਤਰ ਆਪਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਹੋਰ ਪੁੱਤਰ ਛੱਡੇ ਬਿਨਾਂ ਮਰ ਜਾਵੇ।

474

ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼

[VOL. VIII

ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀ ਗੋਦ ਲਏ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਪਵਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਉਸਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪਿਤਾ ਦਾ ਇਕਲੋਤਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਟਾਰੀ ਦੇ ਸਿੱਧੂ ਜਾਟਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ 1911-12 ਵਿੱਚ ਇਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਅਤੇ ਖੱਤਰੀਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 89 ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਵਰਣਿਤ ਰਿਵਾਜ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਇਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਬਨਾਮ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਆਦਿ (1) ਅਬਦੁਲ ਕਾਦਿਰ ਜੇ. ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਸੀ

"ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮੈਨੂਅਲ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 48 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਉਲਟ ਹੈ। ਰੈਟੀਗਨਜ਼ ਡਾਇਜੈਸਟ, ਜੋ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਇੱਕ ਗੋਦ ਲਏ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪਿਤਾ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਵਿੱਚ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਕੁਦਰਤੀ ਭਰਾ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 48 ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਆਧਾਰ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

ਅਤੇ ਸਰ ਸ਼ਾਦੀ ਲਾਲ ਨੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਿਵਾਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਾਰਸ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਸੰਪੱਤੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਉਤਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ:-

"ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯੁਕਤ ਵਾਰਸ ਆਪਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨਾ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਗੁਆਉਂਦਾ।"

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, 1865 ਅਤੇ 1911-12 ਦੇ ਕਸਟਮਰੀ ਲਾਅ ਦੇ ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 1930 ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਰਿਵਾਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਗੋਦ ਲਿਆ ਪੁੱਤਰ ਕੁਦਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਗੁਆਉਂਦਾ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲੇ ਦਾ ਰਿਵਾਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਬਾਰਾ 1940 ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 87 ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਵਾਬ ਸੀ-

"ਇੱਕ ਗੋਦ ਲਿਆ ਪੁੱਤਰ ਆਪਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਗੁਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਦੀ ਦੂਜੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਵਜੋਂ ਵਿਰਾਸਤ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਪਰ ਆਪਣੇ ਗੋਦ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਸੰਪੱਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 88 ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗੋਦ ਲਏ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਗੋਦ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੁਦਰਤੀ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੱਕ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਮੀਰ ਚੰਦ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਤੇਜ਼ ਉਰਫ਼ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (1) ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇੱਕ ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਵਾਇਤੀ ਰਸਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਗੋਦ ਲੈਣ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੇ ਸਾਰੇ ਤੱਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਸਟਮਰੀ ਲਾਅ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੈਨੂਅਲ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਗੋਦ ਲਿਆ ਪੁੱਤਰ ਆਪਣੇ ਗੋਦ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਸੰਪੰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਮੀਰ ਚੰਦ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਰੈਟੀਗਨਜ਼ ਡਾਇਜੈਸਟ ਆਫ ਕਸਟਮਰੀ ਲਾਅ ਦੇ ਪੈਰਾ 49 ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ-

"ਨਾ ਹੀ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਵਾਰਸ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸੰਪੱਤੀ ਸੰਬੰਧੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੂੰ ਸਫਲ ਹੋਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਰਸਮੀ ਗੋਦ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤਕਰਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿੱਜੀ।"

ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ਼ 49 ਨੂੰ ਪੁਨਰ-ਨਿਰਮਾਤ ਕਸਟਮ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਇਸ ਪੈਰਾ 48 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੇ ਪੈਰੇ ਇਕੱਠੇ ਖੜ੍ਹੇ ਜਾਂ ਡਿੱਗਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਪੈਰਾ 49 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਪੈਰਾ 48

ਲਾਗੂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਜਗਤ ਸਿੰਘ, ਆਦਿ ਬਨਾਮ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ, ਆਦਿ(1) ਵਿੱਚ ਸਰ ਸ਼ਾਦੀ ਲਾਲ, ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਹਵਾਲੇ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

"ਇੱਕ ਵਾਰਸ ਵਜੋਂ ਉਸਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਉਸਦੇ ਗੋਦ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ, ਇਸ ਲਈ, ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪਿਤਾ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਜਨਰਲ ਨਿਯਮ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਣ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਅਪਵਾਦ ਦਾ ਕੁਦਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਸੰਪੱਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਆਮ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯੁਕਤ ਵਾਰਸ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀਕਰਤਾ ਦੇ ਸੰਪੱਤੀ ਸੰਬੰਧੀ

ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਾ ਤਾਂ ਵਾਰਸ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਕੁਇਟੀ ਦੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯੁਕਤ ਵਾਰਸ, ਜੋ ਨਿਯੁਕਤੀਕਰਤਾ ਦੇ ਸੰਪੱਤੀ ਸੰਬੰਧੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕੁਦਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਭਰਾ ਮਿਲੇ ਹਨ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰਵਾਇਤੀ ਰਸਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰੰਪਰਾਗਤ ਕਾਨੂੰਨ

ਵੇਲ. VIII]

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

477

ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਉਸਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵੱਲ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਵਾਇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ:-

(1) ਜੁਗ ਲਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਜੋਤ ਰਾਮ (1) ਕਰਨਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ;

(2) ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੇਮ ਬਨਾਮ ਮੋਤੀ ਰਾਮ (2), ਗੁੜਗਾਉਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ;

(3) ਸ਼ਿਓ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੋਮਨ ਅਤੇ ਹੋਰ (3), ਹਿਸਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ;

(4) ਸਭਾ ਚੰਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪਿਆਰਾ ਲਾਲ (4), ਰੋਹਤਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ;

(5) ਅਬਦੁਰ ਰਹਿਮਾਨ ਖਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (5), ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ

; ਅਤੇ (6) ਮਿਲਖੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਦਾਸ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਹੁਲਾਸਾ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਹੋਰ (6), ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ 1865 ਦੇ ਰਿਵਾਜ-ਏ-ਅਮ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ, ਮੱਜਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਸਿੰਘ (7) ਵਿਚ ਜੱਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਆਮ ਰਿਵਾਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਜੇ ਗੋਦ ਲਿਆ ਪੁੱਤਰ ਕੁਦਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੋਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 1930 ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਈਸਰ ਸਿੰਘ (8) ਵਿਚ 1865 ਅਤੇ 1911-12 ਦੇ ਕਸਟਮਰੀ ਲਾਅ ਦੇ ਦੋ ਮੈਨੂਅਲ ਵਿਚਲੇ ਇੰਦਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਰਿਟੀਗਨਜ਼ ਡਾਇਜੈਸਟ ਆਫ ਕਸਟਮਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 48 ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 1911-12 ਵਿਚ

ਰਿਵਾਜ-ਏ-ਆਮ ਦੇ ਸੰਕਲਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਅਤੇ ਖੱਤਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਗੋਦ ਲਿਆ ਪੁੱਤਰ ਕੁਦਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ 1940 ਦੇ ਰਿਵਾਜ-ਏ-ਆਮ ਦੀ ਮੈਨੂਅਲ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਵਾਲ 87 ਦੇ ਜਵਾਬ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਮੱਜਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਸਿੰਘ (1), ਅਤੇ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। (2), ਉਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਲਈ ਨਿਆਂਇਕ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਵਜੋਂ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ 1911-12 ਰਿਵਾਜ-ਏ-ਆਮ ਦੇ ਸੰਕਲਨ ਸਮੇਂ ਇਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਿਵਾਜ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ 1940 ਦੇ ਰਿਵਾਜ-ਏ-ਆਮ ਦੇ ਸੰਕਲਨ ਸਮੇਂ ਦੇ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਵਾਲ 87 ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਿਵਾਜ ਦੇ ਉਲਟ ਹਨ। ਇਸਲਈ, ਮੈਂ ਸੋਚੀ, ਜੇ. ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ, ਕਿ 1940 ਦਾ ਰਿਵਾਜ-ਏ-ਆਮ, ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਕਸਟਮ ਦਾ ਸਹੀ ਵਰਣਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਇੱਕ ਕੁਦਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਗੋਦ ਲਿਆ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਰੈਟੀਗਨਜ਼ ਡਾਇਜੈਸਟ ਆਫ ਕਸਟਮਰੀ ਲਾਅ ਦਾ ਉਹ ਪੈਰਾ 48 ਕਸਟਮ ਨੂੰ ਇਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਤੇਜੂ ਉਰਫ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (3) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ 1865, 1911-12 ਅਤੇ 1940 ਦੇ ਰਿਵਾਜ-ਏ-ਆਮ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਜਵਾਬਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਰਿਵਾਜ-ਏ-ਆਮ ਨੂੰ ਰੱਤੀਗਨ ਦੇ ਕਸਟਮਰੀ ਲਾਅ ਦੇ ਡਾਇਜੈਸਟ ਦੇ ਪੈਰਾ 49 ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ ਦਾ ਸਹੀ ਵਰਣਨ ਕਰਨਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਸਪਸ਼ਟ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਗੋਦ ਲਏ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਗੋਦ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਰੈਟੀਗਨਜ਼ ਡਾਇਜੈਸਟ ਆਫ ਕਸਟਮਰੀ ਲਾਅ ਦਾ ਪੈਰਾ 49 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਪੈਰਾ 48 ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੈਰਾ 48 ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਅਤੇ ਪੈਰਾ 49 ਦੀ ਗੈਰ-ਲਾਗੂਤਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਅਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਅਸਮਾਨਤਾਯੋਗ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਪਣਾਇਆ ਦਾ ਵਿਚਾਰ

ਵੇਲ. VIII]

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

479

ਦੇਵੇਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਿਰਸੇ ਵਿੱਚ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਪੁੱਤਰ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਲਈ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਧਾਰਾ 486 ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੱਲਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ-ਡੀ

"ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਗੋਦ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪਿਤਾ ਦੇਵਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਗੋਦ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ 'ਦਵਯਮੁਸ਼ਯਾਨ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ."

ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ, ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ-

"ਇੱਕ ਦਿਵਯਮੁਸ਼ਯਾਨ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਗੋਦ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਰਾਸਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।"

ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਮੇਨ ਦੇ ਟ੍ਰੀਟਾਈਜ਼ ਆਨ ਹਿੰਦੂ ਲਾਅ, 1950, ਐਡੀਸ਼ਨ, ਪੰਨਾ 268 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ-

"ਦੁਆਮੁਸ਼ਯਾਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਗੋਦ ਲਏ ਗਏ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਦੇਵੇਂ ਜਨਮ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਗੋਦ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਵਾਰਸ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਅਜਿਹੇ ਗੋਦ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਇੱਕ ਗੋਦ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਪੋਤੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਦੇ ਭਰਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।"

ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗੋਦ ਲਏ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਤੋਂ ਇੰਨਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇੱਕ ਗੋਦ ਲਿਆ ਪੁੱਤਰ ਕੁਦਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਗੁਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਰੈਟੀਗਨਜ਼ ਡਾਇਜੈਸਟ ਆਫ ਕਸਟਮਰੀ ਲਾਅ ਦਾ ਪੈਰਾ 48 ਇਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਉਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਲੈਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਤੇਜ਼ ਉਰਫ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (1) ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

480

ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼

[VOL. VIII

ਜਾਂ ਮੱਜਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਸਿੰਘ (1), ਜਾਂ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਈਸਰ ਸਿੰਘ (2) ਨੂੰ ਇਸਤਿਹਾਰ ਦਿਓ ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਢੁਕਵਾਂ ਨਾ ਸਮਝਿਆ ਹੋਵੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (3), ਸਮਾਨ ਜਾਂ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ 1879 ਤੋਂ ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਿਵਾਜ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਤੇਜ਼ ਉਰਫ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (3) ਵਿੱਚ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਮੀਰ ਚੰਦ ਦੁਆਰਾ ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਹੰਸ ਰਾਜ ਨਾਨਕ ਚੰਦ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਨਾਨਕ ਚੰਦ ਦੁਆਰਾ ਛੱਡੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੁਨਰ-ਪ੍ਰਸਤੁਤੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਹੰਸ ਰਾਜ ਦੀ ਜੁੱਤੀ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜੋ ਨਾਨਕ ਚੰਦ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੇਕਰ ਉਹ ਨਾਨਕ ਚੰਦ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਿਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ।

ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਪੀਲ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੇਨੀ, ਜੇ., ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਾਮਲ ਬਿੰਦੂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਮੈਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਭੰਡਾਰੀ, ਸੀ.ਜੇ.-ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ

ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਟਰਾਂਸਲੇਟਰ,

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ

ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ
ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।